Inzicht in duikongevallen: het jaarverslag

Er kunnen zich bij elke menselijke activiteit ongelukken voordoen. In een kantoor kan een niet goed vastgezette plank het enige, dodelijke gevaar zijn. Bij het duiken liggen potentiële gevaren op meerdere gebieden op de loer. Van uitrusting tot duiktechniek, van tankvulstations tot boottrapjes, de gebieden die we moeten bewaken voor onze duikveiligheid zijn talrijk.

Het *DAN Annual Diving Report* is niet opgesteld als een verslag van onze zonden, maar om ons eraan te herinneren dat er gevaar bestaat, en om de hulpmiddelen te verfijnen die ons helpen ongelukken zoveel als menselijk mogelijk is te voorkomen.

“Hoewel er geen manier is om risico’s tijdens het duiken volledig uit te sluiten, kunnen veilige praktijken deze aanzienlijk verminderen. En om deze reden zijn ze essentieel. Een deel van het effectief inzetten van veilige praktijken is weten wanneer, waar en hoe ze moeten worden toegepast.”

Dit zijn de openingszinnen van DAN President en CEO William Ziefle’s voorwoord bij het 2020 DAN Annual Diving Report.

Als duikers weten we dat onze activiteit relatief veilig is in vergelijking met vele andere, vooral die waarbij er apparatuur wordt gebruikt of die worden uitgevoerd in andere omgevingen dan onze normale menselijke habitat.

We weten ook dat nul risico een utopisch concept is. Wat echter niet utopisch is, is de weg naar risicobeperking. Het doel van deze enquête is inderdaad om gebieden te identificeren waar we meer aandacht aan zouden moeten besteden om duikers naar steeds veiligere praktijken te leiden.

Dit is een taak die onderzoekers soms het gevoel geeft dat ze door een mist van plankton kijken. Niet alle duikincidenten worden gemeld en de gegevens zijn vaak verspreid over verschillende archieven, in verschillende landen. In sommige gebieden werd er alleen rekening gehouden met noodoproepen naar DAN. In andere werden meerdere kanalen gebruikt, variërend van Google Alerts tot politie- en kustwachtberichten. In tegenstelling tot de burgerluchtvaart heeft de duikwereld geen uniforme database met alle ongevalsrapporten.

Het verkennen van de grijze gebieden

De auteurs van het rapport identificeerden in 2018 wereldwijd 189 dodelijke ongevallen die rechtstreeks verband hielden met duiken. Hiervan deden zich er100 gevallen voor bij recreatief en technisch duiken*, 59 bij freediving, 13 bij commercieel duiken, 12 bij duiken voor de openbare veiligheid (brandweerlieden, politie, reddingswerkers van de civiele burgerbescherming), 1 geval bij het leger. In 4 gevallen kon het werkterrein niet worden bepaald.

Hoewel het relatief eenvoudig is om de oorzaken van niet-dodelijke ongevallen op te sporen, ontbreekt het bij dodelijke ongevallen vaak aan getuigenissen en lijkschouwersrapporten. Gegevens ontbreken om verschillende redenen, variërend van privacykwesties tot de duur van forensisch onderzoek en regelgeving van lokale autoriteiten. Soms is het slachtoffer de enige getuige. En soms is de getuigenis van de duikbuddy onbetrouwbaar.

Hier zou ik een kort aantekening bij willen zetten gericht op de gemeenschap van met name professionals: hoe vaak hebben we, als we het hebben over de omstandigheden van ongevallen met ernstige gevolgen, gehoord van verdwenen duikcomputers, of van overlevende duikers die vertellen over metgezellen die in een oogwenk uit het zicht verdwenen?

Shock speelt zeker een rol, maar dat geldt ook voor schaamte en angst voor gevolgen. Het probleem van onbetrouwbare getuigen is zo oud dat het door de geschiedenis heen goed gedocumenteerd is. Hoewel de praktijken van de Heilige Inquisitie een erfenis uit het verleden zijn geworden, blijft de angst voor gevolgen, zowel juridisch als moreel, bestaan.

Duikers die er niet in slaagden een ongeluk van hun buddy te voorkomen, zouden zelfs kunnen proberen de herinnering aan hun passiviteit uit hun bewustzijn te verdringen. En hoewel historici toegeven dat veel

feiten en aspecten van het leven in het verleden vervaagd zijn, zijn bij het duiken ook veel inspanningen om de duikveiligheid te verbeteren. Dit moet niet worden opgevat als kritiek, maar eerder als een erkenning van vooringenomenheid, zodat we ons wetenschappelijk onderzoek daarop kunnen aanpassen.

Bouwen aan een duidelijker beeld

Cijfers, zelfs als ze bevooroordeeld zijn of verzameld zijn volgens inconsistente methodologieën, lijken altijd op elkaar. Dat gebeurde ook met klimaatstudies, toen een professor uit Berkeley de kwestie van mogelijke vooringenomenheid over stedelijke hitte-eilanden en de kwaliteit van gegevens van meetstations aan de orde stelde. Er is een enorme burgerwetenschapsinspanning voor het verzamelen van gegevens begonnen. Analyse van nieuw verzamelde gegevens bevestigde dat de planeet inderdaad opwarmt en dat hij opwarmt op de manieren die door eerdere studies zijn gesuggereerd.

Of ze nu betrouwbaar zijn of niet, getuigenissen van buddy's hebben meestal betrekking op de naleving van de duikprocedures. Op andere gebieden zijn de gegevens betrouwbaarder en de cijfers consistent, vooral die met betrekking tot leeftijd en ziekte. Het is niet verrassend dat de directe doodsoorzaak bij duiken bijna altijd verdrinking is. De interessantere vraag, die het rapport probeert te onderzoeken, is wat uiteindelijk de verdrinking heeft veroorzaakt. De belangrijkste oorzaak is een hartstilstand, ondersteund door klinische rapporten van comorbiditeiten zoals hoge bloeddruk, aderverkalking, een vergroot hart, astma, obesitas en, hoewel er zelden met duikers over wordt gesproken, drugs of drugsgebruik. De leeftijd waarop men het meeste risico loopt bij het duiken, vergelijkbaar met de leeftijd voor het risico op een hartaanval, lijkt de leeftijdsgroep van 50-59 jaar te zijn. Oudere mensen lopen meer risico in vergelijking met duikers onder de 30 jaar.

Hier rijst een vraag: Hebben oudere duikers meer ongelukken, of is de populatie duikers gewoon aan het

verouderen? Eén ding is zeker: recreatief duiken en freediving, de gebieden waar 84 procent van de dodelijke ongevallen plaatsvindt, zijn activiteiten die voornamelijk worden beoefend in landen met geavanceerde economieën waar de gemiddelde leeftijd erg hoog is. Dit maakt het ontbreken van een generatiewisseling een mogelijk antwoord.

Kaarten en routes

Oproepen naar DAN Europe vanuit verschillende delen van de wereld, waarbij ongelukken worden gemeld, variërend van barotrauma tot decompressieziekte, weerspiegelen de spreiding van Europese duikers in hun respectievelijke geografische locaties van activiteit. Als we de gegevens van DAN Europe vergelijken met andere beschikbare gegevens, lijkt het er niet op dat sommige duikbestemmingen gevaarlijker zijn dan andere, noch suggereert het dat veroudering op zichzelf duikers in gevaar brengt. De gegevens suggereren in plaats daarvan dat er leeftijdsgroepen en bestemmingen zijn met meer duikers. Elk wetenschappelijk onderzoek, op zoek naar antwoorden, stuit op nieuwe vragen.

Komt het percentage mannelijke en vrouwelijke slachtoffers van ongevallen overeen met het percentage mannelijke en vrouwelijke duikers? In welke gevallen hebben vrouwen meer ongelukken dan mannen en vice versa? Omdat de zoektocht naar antwoorden andere vragen oproept, leidt de utopische reis op weg naar nul ongevallen tot oplossingen voor meer veiligheid. Volgens het rapport is het aantal ongevallen, althans onder burgers in de Verenigde Staten en Canada, aanzienlijk gedaald ten opzichte van het vorige tienjarig gemiddelde.

In de natuurkunde is het absolute nulpunt een puur theoretische temperatuur. Desalniettemin is de huidige technologie, zoals bijvoorbeeld cryogene technologie op basis van waterstof, binnen een handvol graden van het theoretische absolute nulpunt gekomen. Het *Diving Annual Report* is een kaart die een

deel van de reis weergeeft, een panorama, zo je wilt. Een panorama waar we bij blijven en waar we hopelijk van leren.

Vanaf 2023 zullen de DAN-duikrapporten duikers categoriseren als: open systeem recreatief, open systeem technisch, grotduiken en rebreatherduiken.

Over de auteur

DANlid sinds 1997, Claudio Di Manao is PADI en IANTD duikinstructeur. Hij is de auteur van een reeks boeken en novelles over duiken, waaronder Shamandura Generation, een vrolijk portret van de Sharm el Sheik duikgemeenschap. Hij werkt samen met tijdschriften, radio en kranten, praat en schrijft over duikveiligheid, onderwaterleven en reizen.

Vertaler: Els Knaapen